Gəncə Dövlət Universiteti

Rektor: Y.Ə.Yusibov
GDU Elmi Şurasının 25.12.2024-cü il
tarixli iclasında (Pr. №05) təsdiqlənmişdir.

AKADEMİK DÜRÜSTLÜK QAYDALARI

GƏNCƏ - 2024

GƏNCƏ DÖVLƏT UNİVERSİTETİ
PUBLİK HÜQUQİ ŞƏXSİ

AKADEMİK DÜRÜSTLÜK QAYDALARI

Gəncə Dövlət Universiteti üzrə "Akademik dürüstlük qaydaları" sənədi "Təhsil haqqında Azərbaycan Respublikası Qanunu"na, Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 27 dekabr 2001-ci il № 243-IIQ tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "İcra haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu"na, Təhsil proqramlarına, eləcə də GDU-nun Nizamnaməsinə və digər normativ-hüquqi aktlara uyğun hazırlanaraq Gəncə Dövlət Universitetinin Elmi Şurasının 25.12.2024-cü il (pr.№05) tarixli iclasında müzakirə və təsdiq olunmuşdur.

I. ÜMUMİ MÜDDƏALAR

1.1. Akademik dürüstlük qaydaları *(bundan sonra* Qaydalar) Gəncə Dövlət Universitetində *(bundan sonra* Universitet) akademik dürüstlük məsələlərinə ədalətli və şəffaf yanaşılmasını təmin etmək üçün hazırlanmışdır.

1.2. Qaydaların həyata keçirilməsinin əsas məqsədi keyfiyyətli mütəxəssis kadrların hazırlanması ilə yanaşı, Universitetin akademiklik missiyasının düzgün şəkildə yerinə yetirilməsinə köməklik etməkdir. Akademik dürüstlük, təhsil və tədqiqat mühitində şəffaflıq, etik davranış və ədalət prinsiplərinin qorunmasını təmin edir. Onun əsas məqsədi biliklərin yaradılması və paylaşılması prosesində etibarlılığı və obyektivliyi qorumaqdır.

1.3. Universitetdə akademik dürüstlük akademik prosesin hər bir iştirakçısına aid olan, tədrisdə və qiymətləndirilmədə şəxsi dürüstlüyü təşviq edən dəyər və prinsiplər toplusu kimi qəbul edilir.

1.4. Akademik dürüstlük təhsilin bütün səviyyələrində Universitetin ümumi mədəniyyətinin ayrılmaz hissəsi kimi qiymətləndirilir, təhsilalanlar (təhsilin bütün pillələri üzrə), professor-müəllim və inzibati heyətdə daxil olmaqla Universitetin bütün üzvlərinə şamil edilir.

1.5. İstənilən formada qeyri-dürüstlük Universitetin dəyər sisteminə ziddir və cəzalandırılır.

II. ƏSAS DƏYƏRLƏR, MƏQSƏD, VƏZİFƏ VƏ PRİNSİPLƏR

2.1. Akademik dürüstlük - akademik fəaliyyətin bütün sahələrində və həyata keçirilən bütün vəzifələrdə məsuliyyətli və dürüst olmaqla yanaşı, düzgün təhsilin əsasını təşkil edən akademik cəmiyyət üçün ən fundamental dəyərdir. Akademik dürüstlük, təhsil, tədqiqat və intellektual fəaliyyət sahələrində yüksək əxlaq standartlarına və dürüst davranış prinsiplərinə riayət etmək deməkdir. Bu anlayış, təhsil müəssisələrinin əsas dəyərlərindən biri olmaqla, tələbələr, müəllimlər, tədqiqatçılar və akademik ictimaiyyət üzvləri arasında etibarı təmin edir. Akademik dürüstlük, bilik istehsalı və ötürülməsi prosesində şəffaflıq və ədaləti qoruyur.

2.2. Akademik dürüstlüyün əsas dəyərləri: - istənilən, hətta ən çətin şəraitdə altı əsas dəyərə sadiq olmağı ehtiva edir: dürüstlük, güvən, ədalət, hörmət, məsuliyyət və cəsarət. Akademik dürüstlük, təhsil və tədqiqat fəaliyyətlərində etibarlılığı və etikanı qoruyan əsas prinsiplərə və dəyərlərə əsaslanır. Bu dəyərlər akademik mühitin əsasını təşkil edir və intellektual inkişafın davamlılığını təmin edir. Aşağıda akademik dürüstlüyün əsas dəyərləri təqdim olunur:

Dürüstlük; - dürüst olmaq akademik dürüstlüyün əsas prinsipidir və yazılı işdə fikirləri orijinal mənbəyə aid etmək ehtiyacında əks olunur. Həmçinin, bu dəyər obyektivliklə bağlı olduğuna görə, müəllimlər üçün tələbə əməyinin qərəzsiz qiymətləndirilməsində öz əksini tapır.

- Hər bir tələbə və tədqiqatçı öz fəaliyyətlərində doğru və səmimi olmalıdır.
- Məlumatların saxtalaşdırılması, kopyalanması və ya başqa yolla manipulyasiyası qəti qadağandır.
- Öz işini təqdim edərkən başqalarının fikirlərini mənimsəmədən və düzgün istinad etmədən istifadə etmək dürüstlük prinsipinə ziddir.

Güvən;

- tələbə fəaliyyətinin dürüstlüyünə güvən və inam akademik dürüstlüyün təmin

edilməsi üçün vacibdir.

- Bu dəyər, auditoriyada gözləntilərin aydın şəkildə müəyyən edilməsi və qiymətləndirmələrin şəffaf və düzgün həyata keçirilməsi ilə nümayiş etdirilir.

Ədalət;

- akademik həyatda himayədarlıqdan imtina etməni ehtiva edir.

- Universitetin vəzifələrinin həyata keçirilməsi prosesinin bütün mərhələlərində mövcud olan qaydalar ardıcıl və ədalətli şəkildə tətbiq edilməlidir.

- Hər kəs öz bilik və bacarıqlarına görə qiymətləndirilməlidir.

- Tələbələr və müəllimlər akademik mühitdə ayrı-seçkilikdən, qeyri-etik davranışdan və ədalətsiz münasibətdən çəkinməlidirlər.

Hörmət,; - tələbələr tərəfindən göstərilən hörmət öz təhsil prosesində fəal rol alaraq, tapşırıqları vaxtlı-vaxtında yerinə yetirməklə, tədrisə ciddi yanaşmaqla və professor-müəllim heyəti tərəfindən onlara verilən rəyləri təhlil edərək, düzgün nəticələr çıxarmaqdan, həmçinin yeni bilik və bacarıqlar əldə etmək imkanlarını dəyərləndirmək və onlardan istifadə etməkdən ibarətdir. Professor-müəllim heyəti tələbələrin fikirlərini ciddi qəbul etməklə, onları bir fərd kimi tanımaqla, ideyalarını inkişaf etdirməyə kömək etməklə, işləri haqqında tam və dürüst rəy bildirməklə, onların perspektivlərini və məqsədlərini dəyərləndirməklə hörmət nümayiş etmiş hesab edilirlər.

- Müəllimlər, tələbələr və tədqiqatçılar bir-birinin fikirlərinə, əməklərinə və şəxsi hüquqlarına hörmət etməlidir.

- Akademik mühitdə həmkarların, iştirakçıların və digər tərəflərin dəyərləri tanınmalı və qorunmalıdır.

Məsuliyyət; - akademik cəmiyyətin hər bir üzvü - tələbə, işçi heyəti, müəllim və idarəçi - Universitetin akademik həyatının bütövlüyünü qorumaq üçün özlərinə və bir-birinə cavabdehdir. Məsuliyyətli olmaq, yanlış hərəkətlərə qarşı çıxmaq, mənfi təzyiqə müqavimət göstərmək və müsbət nümunə kimi çıxış etməkdən ibarətdir.

- Hər kəs öz fəaliyyətlərinin nəticələrinə görə məsuliyyət daşımalıdır.

- Məsuliyyətli davranış, qaydalara əməl etmək və akademik cəmiyyətə qarşı öhdəlikləri yerinə yetirmək deməkdir.

Etibarlılıq;

- Akademik işlərin və tədqiqatların nəticələri etibarlı və düzgün olmalıdır.

- Elmi araşdırmalar obyektiv aparılmalı və manipulyasiya edilmədən təqdim edilməlidir.

Şəffaflıq;

- Tədqiqat prosesləri və nəticələri açıq və şəffaf şəkildə təqdim edilməlidir.

- Məlumatların əldə edilməsi, istifadə olunması və nəticələrin paylaşılması prosesi etik qaydalara uyğun olmalıdır.

Komanda işində əxlaq;

- Akademik layihələrdə və tədqiqatlarda hər kəsin töhfəsi düzgün tanınmalı və əməkdaşlıq şəffaf əsaslarla qurulmalıdır.

- Qrup üzvlərinin haqqını mənimsəmək və ya onların zəhmətini gizlətmək yolverilməzdir.

Cəsarət;

- akademik həyatın hər bir üzvünün heç nədən çəkinmədən öz əqidəsinə uyğun hərəkət etməyini özündə əks etdirir.

Etika və məxfilik;

- İnsanların şəxsi məlumatlarının qorunması, eləcə də tədqiqat iştirakçılarının hüquqlarına hörmət göstərilməsi əsas şərtdir.

- Etik davranış həm təhsil, həm də tədqiqat sahələrində tətbiq edilməlidir.

2.3. Qaydaların (Akademik dürüstlüyün) əsas məqsəd:

- akademik dürüstlük qaydalarının həyata keçirilməsinin əsas məqsədi Universitet heyəti arasında akademik dürüstlük mədəniyyətini formalaşdırmaq və gücləndirmək;
- akademik dürüstlük siyasətinə riayət edilməsinin zəruri olduğunu Universitet heyətinə aşılamaq.

Ədalətli qiymətləndirməni təmin etmək;

- Tələbələrin və tədqiqatçıların bilik və bacarıqlarını düzgün qiymətləndirmək üçün şəffaf və obyektiv bir mühit yaratmaq.
- Kopyalama, plagiat və saxtakarlıq kimi qeyri-etik davranışların qarşısını almaq.

Elmi etibarlılığı qorumaq;

- Elmi və akademik fəaliyyətlərin nəticələrinin etibarlı və obyektiv olmasını təmin etmək.
- Saxta məlumatların və manipulyasiyanın qarşısını alaraq biliklərin həqiqiliyini qorumaq.

Fərdi inkişafı təşviq etmək;

- Tələbə və tədqiqatçılara öz bacarıqlarını səmərəli şəkildə inkişaf etdirmək imkanı yaratmaq.
- Öz işləri üzərində dürüst və yaradıcı şəkildə çalışmağa həvəsləndirmək.

Akademik etika və məsuliyyət prinsiplərini qorumaq;

- Akademik mühitdə etika qaydalarına riayət etməyi təmin etmək.
- Tədqiqat iştirakçılarının hüquqlarını qorumaq və məlumatların məxfiliyini təmin etmək.

Akademik ictimaiyyətdə etimad yaratmaq;

- Təhsil müəssisələri, müəllimlər, tələbələr və tədqiqatçılar arasında qarşılıqlı inamı və hörməti gücləndirmək.
- Şəffaf və dürüst davranışla akademik cəmiyyətin nüfuzunu artırmaq.

Elmi innovasiyaları təşviq etmək;

- Yeni biliklərin yaradılmasına və elmi yeniliklərin inkişafına şərait yaratmaq.
- Orijinal fikirlərin və tədqiqatların təqdir olunmasını təmin etmək.

Cəmiyyətə töhfə vermək;

- Elmi və təhsil fəaliyyətlərinin nəticələrini cəmiyyətin rifahı üçün istifadə etməklə ictimai inkişafa dəstək vermək.
- Həqiqətə əsaslanan biliklərin yayılmasını və tətbiqini təmin etmək.

2.4. Akademik dürüstlük qaydalarının əsas vəzifələri: Akademik dürüstlük qaydalarının əsas vəzifələri, təhsil və tədqiqat fəaliyyətlərində etik prinsiplərin qorunmasını təmin etmək, intellektual mühitdə ədaləti və şəffaflığı möhkəmləndirməkdir. Bu qaydalar, həm fərdi, həm də kollektiv səviyyədə akademik dəyərlərə riayət olunmasını təşviq edir. Aşağıda akademik dürüstlük qaydalarının əsas vəzifələri təqdim olunur:

- mütəxəssislərin hazırlanmasının keyfiyyətinin yüksəldilməsinə yardım etmək;
- universitetin fəaliyyətinin bütün səviyyələrində akademik dürüstlüyün təmin edilməsi üçün şərait yaratmaq;
- akademik dürüstlüyün pozulması hallarının qarşısını almaq.

Plagiatın qarşısını almaq;

- Başqalarının intellektual mülkiyyət hüquqlarını qorumaq və fikirlərin mənimsənilməsini əngəlləmək.
- Yazılı işlərdə, tədqiqatlarda və digər akademik fəaliyyətlərdə düzgün istinad sistemindən istifadə etməyi təmin etmək.

Şəffaflığı təşviq etmək;

- Tədqiqat və təhsil prosesində məlumatların dəqiq və obyektiv şəkildə təqdim olunmasını təmin etmək.
- Akademik fəaliyyətlərdə saxtakarlıq, məlumatların manipulyasiyası və qeyri-etik davranışların qarşısını almaq.

Ədalətli qiymətləndirməni təmin etmək;

- Tələbələrin və tədqiqatçıların bilik və bacarıqlarını obyektiv şəkildə qiymətləndirmək üçün şərait yaratmaq.
- İmtahanlarda, layihələrdə və digər akademik işlərdə kopyalama və qeyri-qanuni kömək hallarını əngəlləmək.

Elmi etikaya riayət etmək;

- Tədqiqatlarda iştirakçıların hüquqlarını qorumaq və etik standartlara əməl etmək.
- İnsan və təbiətə zərər verən qeyri-etik fəaliyyətlərin qarşısını almaq.

Məsuliyyəti Aşılamaq;

- Tələbə və tədqiqatçılara öz işləri üzərində dürüst və məsuliyyətli davranmağın vacibliyini öyrətmək.
- Hər bir fərdin öz akademik fəaliyyətinə görə məsuliyyət daşımasını təmin etmək.

Hörmət münasibətini təmin etmək;

- Akademik icmada fərqli fikirlərə və ideyalara hörmət mühitini qorumaq.
- Həmkarların və müəllimlərin zəhmətinə və fikirlərinə hörmət göstərilməsini təşviq etmək.

Tədqiqatın etibarlılığını qorumaq;

- Elmi araşdırmaların nəticələrinin həqiqətə uyğun və etibarlı olmasını təmin etmək.
- Saxta məlumatların təqdim olunmasının qarşısını almaq.

Akademik mədəniyyəti gücləndirmək;

- Akademik dəyərlərin təşviqi və qorunması ilə sağlam intellektual mühit yaratmaq.
- Tələbə və tədqiqatçılara etik davranış standartlarını öyrətmək və bu sahədə biliklərini artırmaq.

2.5. Qaydalar aşağıdakı ümumi qəbul edilmiş prinsiplər əsasında həyata keçirilir:

Akademik dürüstlük Qaydalarının əsas prinsipləri: Akademik dürüstlük qaydalarının əsas prinsipləri, təhsil və tədqiqat fəaliyyətlərində etik standartlara əməl etməyi təmin edən dəyərlərdir. Bu prinsiplər, həm fərdi, həm də kollektiv səviyyədə elmi və intellektual fəaliyyətlərin etibarlılığını qoruyur. Aşağıda akademik dürüstlük qaydalarının əsas prinsipləri təqdim olunur:

Dürüstlük;

- Təhsil və tədqiqat fəaliyyətlərində həqiqətə və obyektivliyə sadiq qalmaq.
- Məlumatların təhrif edilməməsi, saxtakarlıq və manipulyasiyadan çəkinmək.
- Yalnız öz bilik və bacarıqlarına əsaslanaraq fəaliyyət göstərmək.

Ədalətlilik;

- İmtahanlarda, tədqiqatlarda və digər akademik işlərdə bərabər və obyektiv

yanaşmanı təmin etmək.

- Başqalarının işlərini mənimsəməkdən və qeyri-etik üstünlük əldə etməkdən çəkinmək.

Etibarlılıq;

- Elmi və akademik işlərin nəticələrinin dəqiq və etibarlı olmasını təmin etmək.
- Məlumatları təhrif etməmək və əldə edilən nəticələri obyektiv şəkildə təqdim etmək.

Vicdanlılıq;

- tədris prosesinin bütün iştirakçıları tərəfindən öz vəzifələrinin hərtərəfli yerinə yetirilməsi;

Müəlliflərin və onların varislərinin hüquqlarının müdafiəsinin həyata keçirilməsi - qiymətləndirilən əsərlərdə başqasının nitqinin, fikirlərinin düzgün ötürülməsi və məlumat mənbələrinin göstərilməsi yolu ilə müəllifliyin tanınması və müəlliflik hüququ obyekti olan əsərlərin mühafizəsi;

Şəffaflıq;

- qarşılıqlı etimad, tələbələr və müəllimlər arasında açıq məlumat və fikir mübadiləsi;
- Tədqiqatın məqsəd və metodlarını, eləcə də əldə edilən nəticələri aydın və başadüşülən şəkildə təqdim etmək.
- İşin hər bir mərhələsində şəffaflığı qoruyaraq məlumatların mənbəyini və mənşəyini düzgün göstərmək.

Məsuliyyət;

- Öz akademik fəaliyyətlərinə görə tam məsuliyyət daşımaq.
- Etik qaydaları pozan hər hansı bir davranışdan uzaq olmaq və bunun nəticələrini qəbul etmək.

Hörmət;

- Akademik icmada hər kəsin fikirlərinə, əməklərinə və hüquqlarına hörmət göstərmək.
- Tədqiqat iştirakçılarının və digər tərəflərin hüquqlarını qorumaq.

Plagiatın qarşısının alınması;

- Başqalarının fikirlərini və işlərini öz adından təqdim etməkdən çəkinmək.
- Mənbələrə düzgün istinad etmək və başqalarının intellektual mülkiyyət hüquqlarını tanımaq.

Əməkdaşlıq və komanda işində ədalət;

- Akademik layihələrdə və tədqiqatlarda hər bir üzvün töhfəsini düzgün qiymətləndirmək.
- Qrup işində şəffaf və dürüst münasibət qurmaq.

Hüquq və azadlıqlara hörmət;

- akademik heyətin hər bir üzvünün fikir və ideyalarını sərbəst ifadə etmək hüququ;

Bərabərlik;

- Universitet cəmiyyətinin hər bir iştirakçısının bu siyasətdə əksini tapan qaydalara əməl etməyə görə daşıdığı məsuliyyətdə ifadə edilir və bu qaydaların pozulmasına görə bərabər məsuliyyətli olduğundan ibarətdir.

III. AKADEMİK DÜRÜSTLÜYÜN POZULMASI NÖVLƏRİ

3.1. Akademik dürüstlüyün pozulması, təhsil və tədqiqat mühitində etik prinsiplərin və qaydaların gözardı edilməsi ilə meydana gələn davranışlardır. Bu pozuntular, akademik

fəaliyyətlərin etibarlılığına və keyfiyyətinə zərər verir. Aşağıda akademik dürüstlüyün pozulmasının əsas növləri təqdim olunur:

Plagiat;

- müəllifliyi təsdiq edilmədən və ya mənbə göstərilmədən digər mənbələrdən materialların qismən və ya tam mənimsənilməsi.
- müvafiq durğu işarələrindən (sitatlardan) istifadə etmədən və/və ya mənbəni göstərmədən mənbəyə sitat gətirmək.
- mənbəni göstərmədən mənbənin tərcüməsi.
- müəllifə istinad etmədən başqasının ideyalarından və ya arqumentlərindən istifadə etmək.
- başqası tərəfindən tam və ya qismən yazılmış yazılı işin təqdim edilməsi.
- internetdən götürülmüş hər hansı işin, tezisin təqdimatı.
- tamamlanmış hər hansı bir işin başqaları üçün yeni tapşırıq kimi təqdim edilməsi.
- Başqalarının işlərini, fikirlərini və ya nəticələrini öz adı ilə təqdim etmək.
- İstinad vermədən digər müəlliflərin əsərlərindən istifadə etmək.
- Başqa bir müəllifin işini qismən və ya tamamilə təqlid etmək.

Kopyalama;

- İmtahanlarda, yazılı işlərdə və digər qiymətləndirmə proseslərində digər tələbələrin cavablarını icazəsiz əldə etmək və ya istifadə etmək.
- Öz işində başqalarından icazəsiz kömək almaq.

Saxtakarlıq;

- Təqdim edilən məlumatların saxtalaşdırılması, təhrif edilməsi və ya uydurulması.
- Tədqiqatlarda istifadə olunan məlumatları dəyişdirmək və ya yanlış nəticələr təqdim etmək.
- Akademik işlərin təqdim edilməsi üçün saxta sənədlərdən istifadə etmək.

İkiqat təqdimat;

- Eyni akademik işi, əvvəlki təqdimatlar üçün nəzərdə tutulmuş formada, icazəsiz olaraq başqa bir fənn və ya qiymətləndirmə üçün yenidən təqdim etmək.

Etik standartların pozulması;

- İnsan subyektləri və ya heyvanlar üzərində aparılan tədqiqatlarda etik qaydalara riayət etməmək.
- Tədqiqat iştirakçılarının hüquqlarını və məxfiliyini pozmaq.

Başqalarının işini sahiblənmək;

- Qrup işlərində və layihələrdə digər komanda üzvlərinin töhfələrini mənimsəmək və ya gizlətmək.
- Digər müəlliflərin adlarını akademik işlərdən çıxarmaq və ya uyğun şəkildə tanımamaq.

Akademik imtahan qaydalarının pozulması;

- İmtahan zamanı icazəsiz kömək vasitələrindən istifadə etmək.
- Cavabların gizli şəkildə ötürülməsi və ya paylaşılması.

Tədqiqatlarda manipulyasiya;

- Tədqiqat metodlarını qeyri-etik şəkildə dəyişdirərək süni nəticələr əldə etmək.
- Mövcud məlumatları məqsədyönlü şəkildə təhrif etmək.

Mənbələrdən düzgün istifadə etməmək;

- Akademik işlərdə istifadə edilən mənbələrə düzgün istinad etməmək və ya onları gizlətmək.

- Qeyri-dəqiq və ya mövcud olmayan mənbələrə istinad etmək.

Digər təqdimat qaydalarının pozulması;

- Başqasının yerinə imtahana girmək və ya iş təqdim etmək.

- Öz adından başqalarının yazdığı yazıları və ya tədqiqatları təqdim etmək.

Sövdələşmə;

- hər hansı qiymətləndiriləcək işi başqasının yerinə hazırlamaq.

Aldatma;

- biləəkdən yalan məlumat vermək;
- qiymətləndirilmiş işi digərlərindən köçürmək;
- artıq qiymətləndirilmiş işin yenidən təqdim edilməsi;
- qiymətləndirilən işin yerinə yetirilməməsi və ya vaxtında yerinə yetirilməməsi hallarında saxta bəhanələrin verilməsi;
- qrup işini nəzərdə tutmayan iki və ya daha çox tələbə tərəfindən qiymətləndirilən işin yerinə yetirilməsi;
- digər tələbələrə şüurlu yardım: digərlərinə qeyri-düzgün vərəqlərdən, dərsliklərdən, qiymətləndirilən işdən, metodik göstərişlərdən köçürməyə imkan vermək;
- başqalarının qiymətləndirdiyi əsərləri öz əsərləri kimi təqdim etmək.

3.1. Qiymətləndirmələrin və qiymətləndirilən işin məlumatlarının saxtalaşdırılması

- qiymətlərin saxtalaşdırılması, tapşırıqların cavablarının yanlış qiymətləndirməsi;
- tədqiqat aparılarkən məlumatların saxtalaşdırılması (əlavə edilməsi, yazılması, düzəldilməsi), yəni sorğuların, anketlərin və digər tədqiqat üsulların ölçmə və müşahidə nəticələrinin qəsdən dəyişdirilməsi;
- yazılı imtahan ballarının süni olaraq yüksək qiymətləndirilməsi;
- başqa bir tələbənin qiymətləndirilən işinin qəsdən saxtalaşdırılması və ya zədələnməsi.

3.2. Qiymətləndirilən işlərə cavabların qeyri-obyektiv yollarla alınması

- qiymətləndirilən işin icrası zamanı cavabların maraqlı tərəflərə ötürülməsi;
- qiymətləndirilən işi başqa tələbənin, müəllimin və ya işçinin köməyi ilə yerinə yetirməzdən əvvəl qismən və ya tam material formasında əldə etmək (cavablan olan test tapşırıqları, imtahan vərəqləri və tapşırıqlar, yazılı imtahan üçün tapşırıqlar);
- qiymətləndirilmiş işlərin öz işi kimi verilməsi üçün alınması və ya əldə edilməsinin digər yolları (kurs işi, diplom işi, magistr dissertasiyası və s.);
- hazır qiymətləndirilmiş işlərin (kurs işləri, diplom işləri, magistr dissertasiyaları və s.) alınması və ya satışında köməklik göstərilməsi və ya cavabların alınmasının digər qeyri-etik üsulları.

3.3. Məlumat və ya cihazlardan sui-istifadə

- qiymətləndirmə testlərinin yerinə yetirilməsi, sınaq zamanı elektron, rəqəmsal, kağız daşıyıcılarda, texniki cihazlarda məlumatdan istifadə;
- qiymətləndirilən işə istənilən üsulla, o cümlədən elektron poçt, kompüter və s. vasitəsilə hər hansı cavabların alınması;

- professor-müəllim heyətinin qiymətləndirilən işə aid materiallarının müvafiq icazə olmadan kağız və elektron daşıyıcılarda ofisdən çıxarılması və ya kompüterdən surətinin çıxarılması;

- qanunsuz video çəkiliş və ya audio yazı həyata keçirtmək.

3.4. Professor-müəllim heyəti tərəfindən hazırlanan elmi-tədqiqat işlərində akademik saxtakarlıq hallarına yol verilməməlidir. Akademik saxtakarlıq "Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununun tələblərinə əsasən hüquqi məsuliyyət yaradır.

3.5. Siyasətdə əks olunan pozuntu növlərinin siyahısı qeyd edilənlərlə məhdudlaşmır və ehtiyyac yarandığı halda əlavələr edilə bilər.

IV. TƏRƏFLƏRİN HÜQUQ VƏ VƏZİFƏLƏRİ

4.1. Akademik dürüstlük, təhsil və tədqiqat mühitində ədalətli və etik davranışın təmin edilməsi üçün tələbə, müəllim və tədqiqatçılar daxil olmaqla bütün tərəflərin hüquq və vəzifələrini müəyyən edir.

4.2. Təhsilalanların hüquq və vəzifələri:

Hüquqları;

- Tədris prosesində öz fikirlərini sərbəst ifadə etmək, elmə, tədrisə aid məlumatları, ideyaları əldə etmək və yaymaq azadlığı.
- Bu Qaydaların müddəalarının pozulması ilə bağlı əsassız ittihamlardan bütün qanuni vasitələrlə qorunmaq.
- Ədalətli və obyektiv qiymətləndirmə almaq.
- Öz fikirlərini ifadə etmək və təqdim etdikləri işlərdə yaradıcı yanaşma tətbiq etmək.
- Etik qaydalar çərçivəsində kömək və dəstək tələb etmək.
- Akademik fəaliyyətlərdə başqalarının hüquqlarını pozmadan ədalətli rəqabət aparmaq.

Vəzifələri;

- Akademik tapşırıqları və elmi-tədqiqat işlərini yerinə yetirərkən akademik dürüstlüyə ciddi riayət etmək.
- Etibarlı məlumat mənbələrindən istifadə etmək.
- Digər insanların müəllifliyinə və ideyalarına istinad etməklə öz ideyaları əsasında yüksək keyfiyyətli yazılı elmi iş yerinə yetirmək.
- Qiymətləndirilən bütün növ işləri müstəqil yerinə yetirmək.
- Daxili qaydalara riayət etmək.
- Akademik işlərdə plagiat və saxtakarlıqdan çəkinmək.
- Tədqiqat və yazılı işlərdə mənbələrə düzgün istinad etmək.
- İmtahanlarda, tapşırıqlarda və layihələrdə dürüst davranmaq.
- Akademik mühitdə digər tələbələr və müəllimlərə hörmətlə yanaşmaq.

4.3. Professor-müəllim heyətinin hüquq və vəzifələri:

Hüquqları;

- Tədris prosesinin iştirakçılarından akademik dürüstlüyün əsas prinsiplərinə riayət etməyi tələb etmək;
- Tədris prosesində öz fikrini sərbəst ifadə etmək, elmi məlumat və ideyaları almaq və

yaymaq azadlığı;

- Tələbələrin tədris və elmi-tədqiqat işlərinin akademik dürüstlük prinsiplərinə uyğunluğunu yoxlamaq və düzgün qiymətləndirmək.
- Tələbələrin akademik dürüstlük qaydalarına riayət etməsini tələb etmək.
- Öz intellektual işlərinin qorunmasını və tanınmasını tələb etmək.
- Akademik fəaliyyətlərdə dəqiq və obyektiv mövqe nümayiş etdirmək.

Vəzifələri;

- Akademik dürüstlük prinsiplərinə riayət etmək;
- Tələbələrə elmi-tədqiqatçılıq vərdişlərini aşılamaq və onlarda tədqiqata, yaradıcılığa maraqlar yaratmaq;
- Tələbələrə etibarlı mənbələr seçməyi öyrətmək və dəstəkləmək;
- İstinadları və istifadə edilmiş ədəbiyyat siyahısını necə formalaşdırmağı öyrətmək;
- Universitetdə müəyyən edilmiş qiymətləndirmə meyarlarına ciddi əməl etmək və uyğun şəkildə akademik nəzarəti həyata keçirmək;
- daxili qaydalara riayət etmək.
- Tələbələri akademik dürüstlük qaydaları haqqında məlumatlandırmaq.
- Qiymətləndirmə prosesində obyektivlik və şəffaflığı təmin etmək.
- Akademik mühitdə etik prinsiplərə riayət etmək və tələbələrə nümunə olmaq.
- Plagiat, kopyalama və digər qeyri-etik davranışları aşkar etdikdə, müvafiq tədbirlər görmək.

4.4. Tədqiqatçıların hüquq və vəzifələri:

Hüquqları;

- Öz tədqiqatlarının nəticələrinə sahib olmaq və onların düzgün şəkildə təqdim edilməsini tələb etmək.
- Tədqiqatda istifadə olunan məlumatların məxfiliyinin qorunmasını tələb etmək.
- Akademik icmada fikirlərini azad şəkildə ifadə etmək.

Vəzifələri:

- Tədqiqatın hər mərhələsində etik standartlara riayət etmək.
- Elmi məlumatları dəqiq və şəffaf şəkildə təqdim etmək.
- Başqalarının işlərinə düzgün istinad etmək və onların töhfələrini tanımaq.
- Tədqiqat iştirakçılarının hüquqlarını qorumaq və məlumatlarının məxfiliyinə hörmət etmək.

4.5. Universitetin hüquq və vəzifələri

Hüquqları:

- Akademik dürüstlük qaydalarına riayət edilməsini tələb etmək.
- Qaydalara əməl etməyən tərəflərə qarşı müvafiq tədbirlər görmək.
- Akademik mühitdə etik prinsipləri qorumaq üçün resurslar təqdim etmək.

Vəzifələri:

- Akademik dürüstlük prinsiplərinin tətbiqini təmin edən siyasət və qaydalar hazırlamaq.
- Müəllimləri, tələbələri və tədqiqatçıları etik qaydalarla tanış etmək.
- Plagiat və digər pozuntuları aşkar etmək üçün müasir texnologiyalardan istifadə etmək.
- Etik pozuntulara qarşı şəffaf və obyektiv yanaşmaq.

4.6. Akademik icmanın ümumi hüquq və vəzifələri;

Hüquqları:

- Dürüst və etik mühitdə işləmək və təhsil almaq.
- Elmi və akademik fəaliyyətlərin nəticələrinin etibarlı və dəqiq olmasını tələb etmək.

Vəzifələri:

- Akademik icmanın hər üzvünə hörmətlə yanaşmaq.
- Dürüstlük qaydalarının pozulması hallarında məsuliyyətli davranmaq və bunu bildirmək.
- Etik prinsiplərin qorunmasına kollektiv şəkildə töhfə vermək.

4.7. İnzibati heyətin hüquq və vəzifələri:

Hüquqları;

- akademik dürüstlük prinsiplərini təmin etmək üçün öz səlahiyyətləri daxilində tədris prosesinin bütün iştirakçıları tərəfindən icrası məcburi olan aktlar vermək;
- səlahiyyətlərinə aid olan məsələlərin müzakirəsi və həlli üçün Universi - tetin hər hansı struktur bölməsinin işində iştirak etmək;
- bu Siyasətin prinsiplərinin təkmilləşdirilməsinə dair təkliflərini Universitetin Elmi Şurasının müzakirəsinə təqdim etmək.

Vəzifələr;

- akademik dürüstlük prinsiplərinə riayət etmək;
- Siyasətin müddəalarına edilən dəyişikliklər və pozuntular barədə tədris prosesinin iştirakçılarına operativ məlumat vermək;
- Universitetin cari sənədləşməsini yüksək keyfiyyətdə rəsmiləşdirmək və vaxtında icra etmək;
- Universitetin bütün işçiləri və tələbələri ilə münasibətdə düzgünlüyə riayət etmək;
- akademik dürüstlüyün pozulması faktlarının müəyyən edilməsi prosesində yaranan münaqişəli vəziyyətləri həll etmək;
- bu Siyasətin hər hansı göstərişininin pozulması ehtimalının qarşısını almaq və onun düzgün şəkildə həyata keçirilməsini təmin etmək,
- bu Siyasətdə əks olunan prinsiplərin pozulmasının hər bir halının ciddi uçotunu aparmaq.

V. AKADEMIK DÜRÜSTLÜYÜN POZULMASI ZAMANI PROSEDURLAR VƏ MƏSULIYYƏT

5.1. Akademik dürüstlük qaydalarının pozulması ciddiyə alınmalı və bu halların qarşısını almaq üçün konkret prosedurlar tətbiq edilməlidir. Bu prosedurlar həm məsul şəxslərin hüquqlarını və vəzifələrini qorumağı, həm də etik prinsiplərin təmin edilməsini hədəfləyir.

5.2. Prosedurlar:

- Təhsil prosesinin iştirakçıları akademik dürüstlük prinsiplərinin pozulmasına görə mənəvi və intizam məsuliyyəti daşıyırlar.
- Akademik dürüstlük prinsiplərinin pozulması baş verdikdə, pozuntu faktını müəyyən edən şəxs, fakt üzrə sübutlarla birlikdə Universitetin rektoruna ünvanlanmış ərizə ilə müraciət edir.
- Akademik dürüstlük prinsiplərinin pozulması barədə ərizə 24 saat ərzində

rəsmiləşdirilməli və Ümumi şöbədə qeydiyyatdan keçdikdən sonra, rektor tərəfindən, baxılması və ona dair qərarın qəbul edilməsi üçün növbədənkənar Elmi Şura iclasının keçirilməsinə və müraciətin verildiyi gündən üç iş günü müddətində şikayətlə bağlı qərarın qəbul edilməsinə dair əmr verir.

- Siyasətin prinsiplərinin pozulma faktının mövcud olması və yaxud ona dair verilmiş qərar ilə razı olmayan şəxs işinin apellyasiya qaydasında baxılması üçün rəhbərliyə müraciət etmək hüququna malikdir.
- Apellyasiya şikayətinə dair qərar həmçinin 3 iş günündən gec olmayaraq qəbul edilməlidir.
- Apellyasiya şikayəti üzrə qərardan sonra həmin işə təkrar baxılması qadağandır.
- Rəhbərlik apellyasiya şikayətinə verilmiş materiallara obyektiv baxılmasına görə məsuliyyət daşıyır.

5.3. Pozuntunun aşkarlanması:

Müəllimlər və idarəçilər;

- İmtahanlar, yazılı işlər və ya tədqiqatlar zamanı qeyri-etik davranışları aşkar etmək.
- Tələbənin təqdim etdiyi işlərdə plagiat və saxtakarlıq əlamətlərini müəyyən etmək üçün proqramlardan (məsələn, plagiat yoxlama vasitələri) istifadə etmək.

Tələbələr və digər tərəflər:

- Etik pozuntu barədə məlumat əldə etdikdə, bunu müvafiq şəxsə və ya quruma bildirmək.

5.4. İlkin təhqiqat və sübutların toplanması:

Proses;

- Pozuntu şübhəsi yaranan hallarda müvafiq komissiya və ya idarəetmə qurumu tərəfindən ilkin araşdırma aparılır.
- Tələbədən və ya digər tərəflərdən izahat alınır.
- Pozuntunun sübutlarını (yazılı materiallar, elektron qeydlər və s.) toplamaq və təhlil etmək.

Ədalət prinsipi;

- Hər bir tərəfə mövqeyini ifadə etmək üçün şərait yaradılır.
- Subyektiv yanaşmadan qaçılaraq faktlara əsaslanan obyektiv qiymətləndirmə aparılır.

5.5. Rəsmi araşdırma və qərar qəbul edilməsi

Akademik komissiya:

- Pozuntu ilə bağlı tam və hərtərəfli araşdırma aparan xüsusi komissiya yaradılır.
- Komissiya bütün sübutları qiymətləndirərək nəticəyə gəlir.

Tərəflərin müdafiəsi:

- Tələbə və ya ittiham olunan tərəfə öz müdafiəsini təqdim etmək üçün rəsmi iclasda iştirak hüququ verilir.
- Tərəflərə məxfi və ədalətli mühit təmin edilir.

5.6. Cəza tədbirləri və məsuliyyət:

Mümkün sanksiyalar;

- ***Xəbərdarlıq**: Kiçik pozuntular zamanı tələbəyə yazılı xəbərdarlıq verilməsi.*
- ***Qiymətləndirmənin ləğvi:** Plagiat və ya kopyalama aşkar edildikdə, müvafiq tapşırıq və ya imtahan üzrə qiymətin ləğvi.*
- ***Təkrar kurs keçilməsi:** Dərs və ya tapşırığın yenidən icrası tələb edilə bilər.*
- ***Akademik müddətin dayandırılması:** Ciddi pozuntular zamanı tələbənin təhsilinə*

müəyyən müddətlik fasilə verilə bilər.

- ***Kənarlaşdırılma:*** *Etik qaydaların təkrar və ya ciddi pozuntusu zamanı təhsil müəssisəsindən xaric edilmə.*

Tədqiqatçılar üçün;

- Akademik jurnallardan işlərin geri çəkilməsi.
- Tədqiqat qrantlarının ləğv edilməsi.
- Elmi fəaliyyətlərdə iştirak hüququnun məhdudlaşdırılması.

Məsuliyyət;

- Akademik dürüstlük siyasətinin pozulması baş verərsə, tədris prosesinin iştirakçılarına aşağıdakı intizam tənbehləri tətbiq edilə bilər:

- xəbərdarlıq;
- töhmət;
- şiddətli töhmət;
- Universitetdən xaric edilmə, işdən azad edilmə.

5.7. Müraciət və yenidən baxış:

- Qərarın ədalətli olmadığını düşünən tələbə, müəllim və ya tədqiqatçı müvafiq instansiyaya müraciət edərək yenidən baxılmasını tələb edə bilər.
- Apellyasiya proseduru şəffaflıq və obyektivlik prinsiplərinə əsaslanmalıdır.

5.8. Maarifləndirmə və profilaktika:

Təhsil və məlumatlandırma;

- Akademik dürüstlük qaydalarının və pozuntu nəticələrinin tələbələrə, müəllimlərə və tədqiqatçılara izah edilməsi.
- Plagiatın qarşısını almaq üçün təlimlər və seminarların təşkili.

Dəstək Mexanizmləri;

- Tələbələrə etik yazılı işlər hazırlamaq və düzgün istinad etmək üçün məsləhət və dəstək göstərmək.
- Ədalətli və dürüst akademik mühitin qorunması üçün resursların təqdim edilməsi.